

Nr 401.

Av herr **Svensson** i Ljungskile **m. fl.**, i anledning av *Kungl Maj:ts proposition, nr 246, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m.*

För närvarande utgår ett producentbidrag av 3 öre per kg. för högst 7.800 kg. mjölk om året, som levereras till mejeri. Detta bidrag utbetalas för högst 650 kg. varje månad, varefter vid årets slut en efterreglering äger rum upp till 234 kr., därest årsleveransen varit 7.800 kg. eller däröver.

På grund av det mindre jordbrukets relativt svaga räntabilitet har från olika håll begärts en ökad differentiering till det mindre jordbrukets förmån bl. a. i olika motioner vid innevarande års riksdag. Småbrukarnas riksförbund har i skrivelse till Kungl. Maj:t bl. a. begärt ett utökat producentbidrag och riksförbundet landsbygdens folk uttalade i samband med vårens prisuppgörelse, att förutsättningen för att den från förbundets sida skulle kunna godkännas var, »att inom den godkända kalkylen utrymme beredes för en i viss mån förbättrad ställning för de sämst ställda producenterna».

I Kungl. Maj:ts proposition nr 246 föreslås en omläggning av producentbidraget av följande innebörd. För en första kvantitet av 200 kg. per månad betalas 4 öre per kg. För följande 300 kg. betalas 3 öre per kg.; för därefter följande 300 kg. betalas 2 öre per kg. och för ytterligare 300 kg. betalas 1 öre per kg. Största möjliga producentbidrag skulle alltså utgå vid en månadsleverans av 1.100 kg. och då utgöra $8 + 9 + 6 + 3 = 26$ kr. Vid ytterligare utökning av månadsleveranserna avvecklas producentbidraget i följande ordning. Om månadsleveransen uppgår till 1.400 kg. bortfaller det sista bidraget å 300 kg. å 1 öre, om den uppgår till 1.700 kg. bortfaller det näst sista bidraget å 300 kg. å 2 öre och om den uppgår till 2.000 kg. bortfaller det första bidraget för 300 kg. å 3 öre. Därefter reduceras producentbidraget å bottenkvantiteten med 1 öre för varje ytterligare kvantitet av 300 kg., så att inget producentbidrag utgår vid en månadsleverans, som överstiger 3.200 kg. Producentbidraget skall alltså enligt förslaget avvecklas etappvis med $3 + 6 + 9 + 2 + 2 + 2$ kr. Härtill fogas en bestämmelse att producentbidrag inte skall utgå till producent, som brukar mera än 40 hektar åker. Denna regel utesluter en del större jordbrukare, som endast ha ett fåtal kor, från producentbidrag.

Den år 1911 genomförda årsberäkningen av producentbidraget föreslås avskaffad.

Innebörden av detta förslag är att de allra minsta leverantörerna, vilkas månadskvantiteter aldrig väsentligt överstiga 500 kg., få en förbättring. De erhålla 1 öre högre pris för 200 kg. och samma bidrag som förut för följande 300 kg. av månadsleveransen. De arbetaresmåbruk med 1 å 2 eller möjligen 3 kor och 3- å 4.000 kg. i årsleverans, varom det här är fråga, torde enligt det

nya förslaget få i genomsnitt omkring ett halvt öre mera för sin mjölk än enligt nu gällande bestämmelser.

Annorlunda ställer sig förslaget för jordbrukare, som leverera omkring 7- à 8.000 kg. mjölk om året. I propositionen räknas med en mejerileverans av i genomsnitt 2.190 kg. per ko. På sidan 113 i propositionen uppgives emellertid samma siffra för år 1941—42 motsvara den totala mjölkproduktionen per ko i hela landet. Även om mjölkproduktionen per ko sedan dess något stigit torde för den kategori av leverantörer som det här gäller mejerileveransen i genomsnitt taget ligga åtskilligt under 2.000 kg. per ko. Tar man hänsyn till djurmaterialet, fodertillgångarna och familjens eget behov m. m., så står det klart, att vi här ha att göra med leverantörer som i allmänhet ha 4 à 6 kor, vilket motsvarar förhållandena vid det större antalet ofullständiga jordbruk. En leverantör som enligt nuvarande ordning får 19 kr. och 50 öre för 650 kg. per månad skulle enligt det nya förslaget få 2 kr. mera för 200 kg. och 1 kr. 50 öre mindre för 150 kg. Nettovinsten blir i detta fall 50 öre per månad eller 6 kr. per år. Detta är emellertid bara en teoretisk möjlighet. I praktiken ställer sig förslaget långt ogynnsammare. Mjölkproduktionen vid så små gårdar blir i allmänhet mycket ojämn. Detta beror dels på att kalvningarna inte kan fördelas jämnt under året och dels på växlande tillgång på vinterfoder och bete. Den till mejeri levererade mjölkkvantiteten måste variera ännu mera än den totala produktionen på grund av att behovet hemma vid gården skall täckas i första hand. Man bör ej heller bortse ifrån att i avlägset liggande bygder en del mjölk säljes direkt till konsumenter, vilket ytterligare reducerar mejerileveransen. Det är ej ovanligt att jordbrukare med en årsleverans av 7- à 8.000 kg. under någon tid av året kommer upp till över 1.100 kg. i månadsleverans. Till följd av dessa variationer i de månatligen levererade kvantiteterna bleve resultatet av den föreslagna ordningen, som utesluter årsberäkning av den bidragsberättigade mjölmängden, att denna kategori av leverantörer i genomsnitt taget skulle få lägre producentbidrag på kg. mjölk än de nu ha.

Det bör observeras, att denna konsekvens av förslaget drabbar *en mycket stor grupp jordbrukare*. För de 4 nordligaste länen var mjölkinvägningen förra året under 500 kg. per månad i medeltal räknat. För ytterligare 4 län — Kopparbergs, Värmlands, Göteborgs och Bohus och Kronobergs — låg invägningen per månad under 700 kg. Hit hör även Gävleborgs län utom Gästrikland. För hela riket stannade invägningen vid 917 kg. i medeltal per månad, eller ca 11.000 kg. per år. Då slättbygdernas större jordbruk levererar betydande mjölmängder är det tydligt, att den överväldigande delen av Sveriges mejerileverantörer inte i årsleverans kommer över 7- à 8.000 kg. Detta omdöme gäller i särskilt hög grad för Norrland samt södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder. För dessa områden innebär Kungl. Maj:ts förslag knappast någon förbättring och för en mycket stor del av dess enskilda jordbrukare blir det en direkt försämring i jämförelse med nuvarande system.

För något större leverantörer med en genomsnittlig månadskvantitet av 800 à 1.100 kg. innebär förslaget en förbättring, som teoretiskt taget kan gå

upp till 78 kr. per år, om leveransen varje månad vore 1.100 kg. Då bidraget minskas antingen leveransen under- eller överstiger denna kvantitet, blir den praktiska fördelen av omläggningen åtskilligt mindre.

Den sakliga innebörden av förslaget synes därför vara att arbetaresmåbruken med 1 à 3 kor samt bondgårdar med 6 à 8 kor få någon förbättring, vilken dock knappast i något fall kan uppgå till 1 öre per kg. mjölk samt att de ofullständiga jordbruken med 4 à 6 kor i många fall komma i ett sämre läge än nu.

Kungl. Maj:ts karakteristik av förslaget, »att samtliga mejerileverantörer med en invägning av högst 1.525 kg. per månad erhålla en förbättring, som för de minsta leverantörerna motsvarar 1 öre per kg. invägd mjölk och som sjunker med stigande invägning», är riktig vad de enskilda månaderna angår men gäller icke, om man tar hänsyn till årsresultaten, vilket man givetvis måste göra både vid en jämförelse med nuvarande ordning och vid en bedömning av förslagets praktiska värde.

Härtill kommer, att förslaget är så invecklat, att en enskild jordbrukare har svårt att räkna ut vad han är berättigad att få i producentbidrag, vilket från psykologisk synpunkt är en nackdel.

Fördelen med Kungl. Maj:ts förslag är att de större jordbruken uteslutas från producentbidrag, varigenom medel frigöras så att det mindre jordbruket — för vars skull producentbidraget inrättats — kan beredas en viss prisförbättring. De nu tillämpade reglerna med årsreglering verka emellertid som ovan visats rättvisare för de mindre jordbruken. Det naturliga vore därför enligt vår mening att skapa ett system, där fördelarna i Kungl. Maj:ts förslag till fullo tillvaratagas utan att årsberäkningen för producentbidraget uppgives.

Kungl. Maj:ts förslag att avstänga de leverantörer, som ha över 40 hektar åker, från producentbidrag torde utan olägenhet kunna skäras, så att gränsen sättes vid 25 hektar. Flertalet innehavare av jordbruk med en dylik åkerareal kommer ändå att avstängas på grund av mjölmängdens storlek.

Om vidare de nuvarande reglerna för producentbidraget bibehållas och alltså årsutjämning tillämpas, men bidraget per kg. höjes till 4 öre, så skulle högsta månadssumman bli 26 kr., vilket är detsamma som enligt Kungl. Maj:ts förslag. Detta maximum skulle emellertid komma ett mycket större antal mindre jordbrukare till godo. Årsbidraget bleve också för flertalet mindre producenter ej oväsentligt högre än enligt Kungl. Maj:ts förslag. En successiv avstängning av det större jordbruket kan ske på ett mjukt sätt genom att ett avdrag göres av 1,25 öre för varje kg. mjölk, varmed månadsleveransen överstiger 1.100 kg. Detta innebär att alla som ha en månadsleverans av högst 1.600 kg. få större nettobidrag än för närvarande, medan i den kungl. propositionen motsvarande gräns är 1.525 kg. En fullständig avveckling av bidraget inträder enligt denna regel vid en månadsleverans av 3.180 kg. mot 3.200 kg. i Kungl. Maj:ts förslag.

Ett dylikt förslag blir relativt enkelt i tillämpningen och lätt att förstå för leverantörerna. Det innebär att varje lantbrukare, som har högst 25 hektar åker, påföres ett bidrag enligt samma ordning som nu, ehuru höjt till 4 öre per kg. samt att därifrån avdrages en summa motsvarande 1.25 öre per kg. för den

mjölmängd, varmed månadsleveransen överskjuter 1.100 kg., dock att avdraget högst motsvarar det påförda bidraget.

En årsutjämning bör, som ovan påpekats, ske enligt samma ordning som nu. Avdraget med 1.25 öre pr kg. torde däremot böra beräknas på grundval av månadskvantiteterna. En småbrukare, som blott har 7.800 kg. årsleverans, skulle alltså få vidkännas ett mindre avdrag för de månadskvantiteter som överskjuta 1.100 kg. och en något större jordbrukare skulle få behålla någon del av bidraget för de månader, som leveransen understiger 3.180 kg., även om den årliga mjölmängden är så stor, att den vid jämn fördelning inte skulle berättiga till något bidrag. För de mindre producenterna torde detta innebära, att årsbidraget, som teoretiskt blir högst 312 kr., i praktiken torde hålla sig omkring 300 kr., därest mjölkleveransen inte är alltför ojämn.

En dylik anordning höjer givetvis producentbidragets totalsumma över vad den skulle bli enligt Kungl. Maj:ts förslag, vilket beräknas medföra en besparing i jämförelse med nuvarande system av 12.300.000 kr. Det av oss föreslagna systemets kostnader rymmas emellertid väl inom ramen för producentbidragets nuvarande totalsumma och därjämte frigöres ett betydande belopp för den föreslagna och ifrågasatta utvidgningen av den lokala prisdifferentieringen.

Med hänsyn till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 246 måtte besluta följande ändringar i sagda proposition:

1) att ett producentbidrag skall utgå med 4 öre pr kg. för högst 650 kg. pr månad och regleras vid årets slut, så att det sammanlagt motsvarar 4 öre pr kg. för en årskvantitet av högst 7.800 kg. samt att från det sålunda månatligen påförda beloppet skall avräknas 1.25 öre för varje kg., varmed mjölkleveransen respektive månad överskjuter 1.100 kg., dock att avdraget högst skall motsvara det påförda bidraget,

2) att leverantörer, som bruka en större åkerareal än 25 hektar, ej erhålla producentbidrag.

Stockholm i maj 1943.

Wald. Svensson.

R. Barnekow.

O. E. Sandberg.

Alfr. Nilsson,
Steneberg.

Rudolf Boman.

Elof Ericsson.

O. Malmberg.

G. Fröderberg.

Gerard De Geer.

Ivar Österström.

Andreas Nilsson.

O. Carlström.

Joh. Nilson.

Per A. Johnsson
i Kastanjegården.

C. D. Skagerlund.

Kerstin Hesselgren.